

مرکز جهانی علوم اسلامی
جمهوری اسلامی ایران - قم - ۱۳۵۸

مدرسه عالی امام خمینی (ره)

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته علوم قرآن و حدیث

موضوع:

شیوه‌های تبلیغ انبیاء در قرآن

استاد راهنما:

حجة الاسلام والمسلمین دکتر رفیعی (دامت توفیقاته)

استاد مشاور:

حجة الاسلام والمسلمین دکتر فاکر میبدی (دامت توفیقاته)

نگارش:

ابراهیم موحدی

خردادماه ۱۳۸۵

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

چکیده:

پژوهش حاضر پایان نامه که عنوان (شیوه‌های تبلیغ انبیاء در قرآن) را به خود اختصاص داده، و مشتمل بر چهار فصل می‌باشد،

فصل اوّل: عنوان این فصل کلیات می‌باشد و مطالب در دو گفتار بیان شده است،

گفتار اول: تبیین موضوع: (تعریف، اهداف، فواید و ضرورت تحقیق، سؤال اصلی، پرسشهای فرعی، فرضیه، پیشینه، شیوه، مراحل، و برجستگی‌های تحقیق، و نیز محدودیت‌های که فراروی این پژوهش قرار داشت، مورد بحث قرار داده شده است.

درگفتار دوّم: مفاهیم اصلی و واژه‌های کلیدی تحقیق بیان شده است.

فصل دوّم: عنوان فصل، (جایگاه تبلیغ و مبلّغ)، می‌باشد که در شش گفتار مطالب گفته شده است، از جمله مطالبی که در این فصل مورد تحقیق قرار گرفته است، ضرورت تبلیغ از نگاه آیات، روایات، از نگاه دانش‌مندان اسلامی و غیر اسلامی، و نیز اهداف تبلیغ، تاریخ تبلیغ، و اقسام تبلیغ می‌باشد. و در آخر به اوصاف مبلّغ پرداخته شده است.

فصل سوّم: عنوان، (اصول مشترک دعوت انبیاء در قرآن) می‌باشد، در این فصل از اصول بحث شده که همه انبیاء الهی به آنها توجّه داشته و بشریت را به سوی آنها دعوت می‌کردند. اصول که مورد بحث قرار گرفته است هشت تا می‌باشد، اصل توحید، معاد، عبادت، عدل، اصلاح جامعه، امر به معروف و نهی از منکر، ادائیگی زکاة، اقامه نماز، و پویائی اخلاق، و در این فصل ثابت شده است که این اصول مورد توجّه همه انبیاء الهی بوده است.

فصل چهارم: عنوان این فصل (شیوه‌های تبلیغ انبیاء در قرآن) می‌باشد، به ده تا شیوه با استفاده از آیات قرآن پرداخته شده، و به اثبات رسیده که همین شیوه‌ها، روش تبلیغ انبیاء بوده است. که اگر جوامع امروزی این اصول را فراروی خود قرار دهند به عزّت و سعادت و به حدّ اعلای از پویایی رسیده و یک جامعه صحیح و سالم خواهند بود.

فهرست مطالب

۱	چکیده:
۲	مقدمه:
فصل اول: کلیات	
۹	گفتار اوّل: طرح تحقیق
۹	تبیین موضوع:
۹	اهداف تحقیق و فوائد آن:
۱۰	اهمیت و ضرورت تحقیق:
۱۱	سؤال اصلی تحقیق:
۱۱	سؤالات فرعی:
۱۱	فرضیه:
۱۱	مراحل تحقیق:
۱۲	شیوه تحقیق:
۱۲	پیشینه تحقیق:
۱۳	محدودیت های تحقیق:
۱۴	برجستگی های تحقیق:
۱۵	گفتار دوّم: مفاهیم و واژه های کلیدی:
۱۵	۱- شیوه:
۱۶	۲- اسوه:

۱۷	کاربرد واژه اسوه در قرآن:
۱۹	۳- سیره:
۲۰	سیره در اصطلاح:
۲۱	۴- واژه نبی و پیامبر:
۲۲	واژه نبی در اصطلاح:
۲۴	تعداد پیامبران در قرآن:
۳۰	الف: انبیاء اولوالعزم.
۳۰	ب: انبیاء غیر اولوالعزم.
۳۴	تبلیغ:
۳۵	مفهوم اصطلاحی تبلیغ.
۳۸	تبلیغ اسلامی و غیر اسلامی:
۳۹	واژه های معادل تبلیغ.
۴۱	دعوت:
۴۲	انذار:

فصل دوم جایگاه تبلیغ و مبلغ

۴۵	مقدمه.
۴۶	گفتار اول؛ جایگاه تبلیغ و مبلغ.
۴۶	از نگاه آیات:
۵۰	از نگاه روایات:
۵۰	الف: از نگاه پیامبر.
۵۴	ب: از نگاه اهلبیت:
۵۹	جایگاه تبلیغ در نگاه.
۵۹	۱- دانشمندان اسلامی:
۵۹	الف: امام خمینی <small>قدس سره</small> :

- ب: شهید مطهری رحمته اللہ علیہ: ۶۱
- ج: مقام معظم رهبری: ۶۲
- ۲ - شخصیت‌های غیر اسلامی: ۶۳
- گفتار دوم، اهداف تبلیغ؛ ۶۷
- از نگاه استکبار. ۶۷
- از نگاه دین اسلام. ۶۹
- گفتار سوم: نقش زمان و مکان در تبلیغ: ۷۲
- الف: نقش مکان در تبلیغ؛ ۷۲
- ۱ - شهر مکه: ۷۲
- ۲ - شهر مدینه: ۷۳
- ۳: مسجد: ۷۳
- ب: نقش زمان در تبلیغ. ۷۶
- گفتار چهارم: تبلیغ در بستر تاریخ: ۷۹
- فلسفه بعثت انبیاء الهی: ۸۰
- گفتار پنجم: تاریخ تبلیغ در اسلام: ۸۵
- گفتار ششم: اقسام تبلیغ؛ ۸۸
- قسم اول: تبلیغ از نگاه هدف و رسالت؛ ۸۸
- الف: تبلیغ الهی؛ ۸۸
- ب: تبلیغ شیطانی؛ ۹۰
- قسم دوم: تبلیغ از نظر مخاطب؛ ۹۳
- قسم سوم: تبلیغ از نگاه محتوای؛ ۹۴
- شرائط سخنرانی حماسی: ۹۶
- قسم چهارم: تقسیم تبلیغ از نگاه شیوه؛ ۹۸
- گفتار هفتم: اوصاف مبلغین؛ ۱۰۰

۱۰۰	مقدمه؛
۱۰۳	اوصاف مبلغ:
۱۰۳	۱- علم و آگاهی:
۱۰۵	۲- عامل بودن:
۱۰۷	۳- ایمان به هدف:
۱۰۸	۴- اخلاص:
۱۱۰	۵- پیش‌گام:
۱۱۱	۶- عدالت:
۱۱۲	۷- شرح صدر و استقامت:
۱۱۴	۸- شجاعت و شهامت:
۱۱۶	۹- توکل،
۱۱۷	۱۰- راستی در گفتار و کردار:
۱۱۸	۱۱- تواضع:
۱۱۸	۱۲- رأفت و دلسوز:
۱۱۹	۱۳- زهد و ساده‌زیستی:
۱۱۹	۱۴- همراهی با مردم:
۱۲۰	۱۵- تمیز و آراسته:
۱۲۲	۱۶- حدّ شناس:
۱۲۳	۱۷- خوش سابقه:
۱۲۴	۱۸- انتقاد پذیری:
۱۲۴	۱۹- درد آشنا:
۱۲۷	۲۰- بیان زیبا:
۱۲۹	نکته:

فصل سوم: اصول مشترک دعوت انبیاء

- مقدمه ۱۳۱
- اصول مشترک دعوت انبیاء: ۱۳۳
- ۱- توحید و نفی شرک: ۱۳۳
- توحید: ۱۳۴
- شرک: ۱۳۴
- ۲- شناساندن معاد و جهان پس از مرگ؛ ۱۴۲
- حضرت نوح و معرفّی معاد: ۱۴۶
- حضرت ابراهیم و شناساندن جهان پس از مرگ: ۱۴۶
- حضرت موسی و معرفّی معاد: ۱۴۷
- حضرت عیسی و یاد آوری معاد: ۱۴۸
- پیامبر اسلام ﷺ و معرفّی جهان پس از مرگ: ۱۴۹
- ۳- دعوت به عبودیت و بندگی: ۱۵۱
- توحید در عبادت سر فصل دعوت پیامبران؛ ۱۵۳
- ۴- دعوت به قسط و عدل؛ ۱۵۶
- واژه عدل؛ ۱۵۷
- اقسام عدالت: ۱۵۹
- واژه قسط؛ ۱۵۹
- فرق عدل و قسط: ۱۶۱
- ۵- اصلاح جامعه: ۱۶۸
- بزرگترین افتخار: ۱۷۲
- ۶- امر به معروف و نهی از منکر: ۱۷۴
- ۷- صلاة و زکاة: ۱۷۹
- ۸- پویایی اخلاق: ۱۸۱

فصل چهارم: شیوه‌های تبلیغ انبیاء در قرآن

- تعریف شیوه؛ ۱۹۲
- ۱ - بشارت و انذار: ۱۹۲
- حضرت نوح علیه السلام انذار کننده آشکار: ۱۹۵
- حضرت شعیب علیه السلام بشارتها و انذارها ۱۹۶
- حضرت موسی علیه السلام بشارتها و انذارها: ۱۹۸
- پیامبرگرامی اسلام صلی الله علیه و آله بشارتها و انذارها: ۱۹۹
- ۲ - یاد آوری نعمت های الهی، ۲۰۳
- حضرت نوح علیه السلام و یاد آوری نعمتهای الهی؛ ۲۰۶
- حضرت شعیب علیه السلام و یاد آوری نعمتها؛ ۲۰۷
- حضرت هود علیه السلام و یاد آوری نعمتها: ۲۰۷
- حضرت صالح علیه السلام و یاد آوری نعمت های الهی؛ ۲۰۷
- پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و یاد آوری نعمتهای الهی: ۲۰۹
- نمونه هایی از نعمت های الهی در قرآن، ۲۱۰
- الف: نعمت استقلال و آزادی؛ ۲۱۰
- ب: نعمت پیروزی بردشمن؛ ۲۱۲
- ج: نعمت و حدت و اتحاد؛ ۲۱۳
- د: نعمت رهبری: ۲۱۵
- نقش رهبر در جامعه: ۲۱۶
- ح: نعمت رزق و روزی: ۲۱۷
- و ظایف ما در برابر نعمت های الهی: ۲۲۱
- ۳- بصیرت و آگاهی دادن (پرهیز از اغراء به جهل): ۲۲۱
- مبارزات پیامبر صلی الله علیه و آله با خرافات و آگاه نمودن مردم؛ ۲۲۳
- حضرت ابراهیم علیه السلام و مناظرات روشن گرانه؛ ۲۲۷

- ۲۳۰ ..... حضرت موسیٰ علیه السلام و روشن گری؛
- ۲۳۲ ..... مبارزه موسیٰ با انحرافها و خرافه‌ها؛
- ۲۳۵ ..... باز خواستهای سه گانه حضرت موسیٰ علیه السلام از جریان گوساله پرستی قومش ؛
- ۲۳۶ ..... مرحله اول، باز خواست از قوم؛
- ۲۳۷ ..... قوم، برای موسیٰ دلیل می آورد
- ۲۳۷ ..... الف - انحراف ما از خط شما اختیاری نبود،
- ۲۳۷ ..... ب - تقصیر اصلی مال آن زیور آلات بود که، همراه داشتیم.
- ۲۳۸ ..... مرحله دوم، بازخواست از هارون؛
- ۲۳۸ ..... چند نکته؛
- ۲۳۸ ..... ۱ - انداختن الواح؛
- ۲۳۹ ..... ۲ - برخورد شدید با برادر؛
- ۲۳۹ ..... ۳ - سخنان عاطفی و پر مهر محبت هارون؛
- ۲۴۰ ..... ۴ - بر خورد هارون با قومش در غیاب موسیٰ؛
- ۲۴۱ ..... مرحله سوم، باز خواست از سامری؛
- ۲۴۲ ..... سامری چگونه گوساله ساخت؛
- ۲۴۲ ..... سرنوشت سامری؛
- ۲۴۴ ..... حضرت عیسیٰ علیه السلام و روشنگری؛
- ۲۴۶ ..... ۴ - بیداری وجدان؛
- ۲۴۷ ..... حضرت ابراهیم و بیداری وجدان؛
- ۲۴۹ ..... حضرت یوسف علیه السلام و بیداری وجدان؛
- ۲۵۰ ..... پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و بیداری وجدان؛
- ۲۵۲ ..... ۵ - رفق و مدارا؛
- ۲۶۲ ..... ۶ - تشویق و ترغیب؛

۲۶۴	عوامل تشویق در سربازان،
۲۶۷	۷ - شخصیت دادن به انسانها:
۲۷۳	۸ - کادر سازی:
۲۷۸	تشکیل هسته‌های اصلی حکومت مرکزی قبل از هجرت؛
۲۷۹	۹ - شیوه‌الگوی عملی؛
۲۷۹	انبیاء الهی الگوهای عملی انسانها؛
۲۸۲	۱۰ - بیان آثار و نتایج؛
۲۸۶	آثار و نتایج بعضی از اعمال.
۲۸۶	۱ - نتیجه راست و دروغ گفتند:
۲۸۶	۲ - آثار زنا:
۲۸۷	۳ - نتیجه شکر نعمت و کفر نعمت:
۲۸۷	۴ - نتایج هر عمل خوب و بدی:
	خاتمه و نتیجه بحث:
۲۹۱	فرهنگ انبیاء راه نجات.
۲۹۳	موضوعات پیشنهادی:
۲۹۴	منابع و مأخذ.